

ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

СИЛАБУС

навчальної дисципліни
ПРИРОДНІ РЕСУРСИ КАРПАТ ТА ПЕРЕДКАРПАТТЯ
2020 – 2021 н.р.

Анотація дисципліни	Вивчаються тектонічна будова, рельєф Карпат та Передкарпаття, геолого-геоморфологічна будова, ресурси надр, водні та кліматичні ресурси Карпат та Передкарпаття, земельні ресурси, ґрунтовий покрив, лісові ресурси, рослинний покрив, тваринний світ, відновлювані та невідновлювані ресурси, виробничі природні ресурси, невиробничі природні ресурси, рекреаційні ресурси, природно-ресурсний потенціал, ландшафти Карпат та Передкарпаття, мережа природоохоронних територій Карпат та Передкарпаття.												
1. Опис навчальної дисципліни													
Ступінь вищої освіти	другий (магістерський)												
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка												
Спеціальність	014 Середня освіта (Географія)												
Освітня програма	Середня освіта (Географія)												
Загальний обсяг дисципліни	4/120 (в кредитах ЄКТС)												
Статус дисципліни	вибіркова												
Інститут (факультет)	біолого-природничий												
Кафедра	екології та географії												
Курс	2												
Семестр	3												
Вид підсумкового контролю	залік												
Мова навчання	українська												
Види занять	лекції, практичні заняття												
Методи навчання	лекції, практичні заняття, підготовка презентації, аналіз конкретних ситуацій												
Форма навчання	денна												
Лінк на дисципліну	Zoom ідентифікатор конференції: 846 146 1858 Пароль: 1eNetJ												
Розподіл годин за видами робіт													
Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни: год/ кредити ЄКТС	Кількість годин						Самостійна робота	Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Залік			Екзамен	
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття					
Денна	2	3	4/120	42	28	-	14	-	78	-	+	-	

2. Викладач	
Прізвище, ім'я, по батькові Посада	Климишин Олександр Семенович доктор біологічних наук, професор
3. Характеристика навчальної дисципліни	
Результати навчання	Очікуваними результатами є формування у студентів вмінь аналізувати компонентну структуру природного середовища регіону Карпат та Передкарпаття; давати кліматичну характеристику регіону Карпат та Передкарпаття; оцінювати забезпеченість водними ресурсами; визначати зональні типи ґрунтів, рослинності, біотопів, фауністичних комплексів в Українських Карпатах та Передкарпатті; визначати несприятливі природні фізико-географічні процеси регіону Карпат та Передкарпаття й шляхи боротьби з ними; визначати можливі напрями розвитку рекреаційної діяльності в Карпатах та Передкарпатті; вміти дати екологічну оцінку природних ресурсів визначеного регіону України.
Мета навчання	формування знань студентів про структуру природно-ресурсного потенціалу Карпат та Передкарпаття, ознайомлення з його територіальними особливостями розподілу, виявлення структури природоохоронного фонду в межах Карпат та Передкарпаття, вивчення принципів та засад раціонального використання рекреаційних ресурсів цього регіону.
Компетентності	При вивченні навчальної дисципліни студенти повинні оволодіти загальними компетентностями : <ul style="list-style-type: none"> – здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; – здатність приймати обґрунтовані рішення, розробляти та управляти проектами; – здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; – здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети. фаховими компетентностями : <ul style="list-style-type: none"> – здатність здійснювати наукові дослідження, володіти сучасною методологією, принципами та методами наукових досліджень; – здатність реалізовувати краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній та позашкільній діяльності; – здатність і готовність застосовувати екологічні знання та досвід у професійних і життєвих ситуаціях; – здатність користуватися сучасними інформаційними технологіями та аналізувати інформацію в галузі географії і на межі предметних галузей; – здатність презентувати та обговорювати результати наукових і прикладних досліджень, готувати наукові публікації
Результати навчання	Згідно освітньої програми програмними результатами навчання є здатність студентів: <ul style="list-style-type: none"> - знати на рівні новітніх досягнень основні концепції природознавства, сталого розвитку і методології наукового пізнання; - демонструвати обізнаність щодо новітніх принципів та методів захисту навколишнього середовища; - вміти використовувати сучасні інформаційні ресурси з питань географії, екології, природокористування та захисту довкілля;

	- володіти сучасною науковою методологією, принципами та методами наукових досліджень, здатність здійснювати наукові дослідження та презентувати їх результати.
Пререквізити дисципліни	Передумовою для вивчення навчальної дисципліни “Природні ресурси Карпат та Передкарпаття” є знання одержані з загальної екології, загального землезнавства, геології з основами геоморфології, географії світового господарства, географії населення, заповідної справи, регіональної економічної і соціальної географії, географії України, географічного краєзнавства.

4. Програма дисципліни

Вступ. Поняття про природні ресурси. Класифікація природних ресурсів. Об’єкт та предмет курсу, його зв’язок з іншими науковими дисциплінами. Зміст категорії “природні ресурси”. Види природних ресурсів. Відновлювані та не відновлювані ресурси, вичерпні та невичерпні, виробничі, невиробничі. Природно-ресурсний потенціал території. Визначення природно-ресурсного потенціалу. Структура природно-ресурсного потенціалу: компонентна, функціональна, територіальна, організаційна. Кількісна та якісна оцінка природно-ресурсного потенціалу. Особливості природно-ресурсного потенціалу Карпат та Передкарпаття. Значення природних ресурсів для господарства. Структура та зміст кадастру природних ресурсів, його нормативно-правова база і організаційне забезпечення.

Кліматичні ресурси Карпат та Передкарпаття. Основні елементи клімату території. Кліматичне районування та місце в ньому Карпатського регіону та Передкарпаття. Розподіл метеорологічних елементів та вплив абсолютної висоти на розподіл кліматичних елементів на території України. Типи повітряних мас Карпат та Передкарпаття. Розподіл температур повітря та опадів в межах Карпат та Передкарпаття. Зміна кліматичних елементів за порами року та закономірності їх розподілу на території Карпат та Передкарпаття. Характерні погоди і процеси за порами року. Несприятливі погодні явища в межах Карпат та Передкарпаття.

Мінеральні ресурси Карпат та Передкарпаття. Особливості походження та загальна характеристика мінеральних ресурсів України. Характеристика окремих видів мінеральних ресурсів, що поширені по території Карпат та Передкарпаття: паливні ресурси, рудні та нерудні ресурси. Проблеми забезпеченості та раціонального використання мінеральних ресурсів в межах Карпат та Передкарпаття.

Земельні та водні ресурси Карпат та Передкарпаття. Ґрунти. Родючість ґрунтів на території Карпат та Передкарпаття. Підземні й ґрунтові води території Карпат та Передкарпаття, їх вплив на розвиток ландшафту. Господарське використання ґрунтових і підземних вод. Мінеральні джерела та їх бальнеологічне значення. Особливості водного режиму річок та озер Карпат та Передкарпаття. Річки, озера, водосховища Карпат та Передкарпаття. Вплив фізико-географічних факторів на формування середнього багаторічного стоку річок та його коливання на території Карпат та Передкарпаття. Типи боліт, їх значення та основні закономірності поширення на території Карпат та Передкарпаття.

Біологічні ресурси Карпат та Передкарпаття. Загальні поняття про біологічні ресурси. Рослинні ресурси Карпат та Передкарпаття. Закономірності у поширенні типів лісів, лук, боліт на території Карпат та Передкарпаття. Геоботанічне районування. Охорона рослин. Тваринні ресурси Карпат та Передкарпаття. Вплив людини на тваринний світ України. Зоогеографічне районування на території Карпат та Передкарпаття. Охорона тварин у Карпатському регіоні.

Рекреаційні ресурси Карпатського регіону та Передкарпаття. Поняття про рекреаційні ресурси. Природна й соціально-економічна складова рекреаційних ресурсів.

Види рекреаційних ресурсів Карпат та Передкарпаття. Значення природних рекреаційних ресурсів для розвитку активних видів туризму. Об'єкти природно-заповідного фонду Карпатського регіону, як рекреаційні ресурси. Визначення та розрахунок рекреаційного ресурсного потенціалу.

Несприятливі фізико-географічні процеси і шляхи їх запобігання. Фактори розвитку сучасних фізико-географічних процесів на території Карпат та Передкарпаття, їх головні типи. Особливості прояву ерозійних процесів, зсувів, селів, сніголавинних процесів, карсту, заболочування, засолення та заходи по їх попередженню і знешкодженню. Зміни природних умов під впливом господарської діяльності людини.

Ландшафти і фізико-географічне районування України. Принципи виділення, класифікація ландшафтів України. Класи і типи ландшафтів Карпат та Передкарпаття. Зміна ландшафтів Карпат та Передкарпаття за історичний період у зв'язку з різними видами господарської діяльності. Принципи і методи фізико-географічного районування. Основні ландшафтоутворюючі процеси, їх прояв на території Карпат та Передкарпаття. Система таксономічних одиниць фізико-географічного районування. Зональні одиниці: пояс, зона, підзона. Незональні одиниці: країна, провінція, область, район. Схема районування. Співвідношення типологічних і регіональних одиниць.

Українські Карпати. Українські Карпати як частина Карпатської гірської країни. Загальні риси природних умов. Геолого-геоморфологічна основа сучасних ландшафтів. Особливості кліматичних, гідрологічних та гідрогеологічних умов. Класифікація ландшафтів Українських Карпат. Природні й перетворені ландшафти Карпат, їх розвиток за історичний період.

Обґрунтування меж фізико-географічних областей Передкарпаття, Зовнішніх Карпат, Вододільно-Верховинської, Полинсько-Чорногірської, Рахівсько-Чивчинської, Вулканічних Карпат і Закарпатських низовин. Ландшафтна структура, фізико-географічних областей і районів. Переважаючі види ландшафтів і місцевостей.

Географічні проблеми раціонального використання природних умов і ресурсів, охорона природи в межах Карпат та Передкарпаття. Поняття про природно-заповідний фонд. Класифікація об'єктів ПЗФ. Природні: природні заповідники, біосферні заповідники, національні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища, заповідно-мисливські господарства. Штучно створені об'єкти: ботанічні сади, дендрологічні парки, зоопарки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, регіональні ландшафтні парки. Фізико-географічне обґрунтування сучасної та перспективної мережі природоохоронних територій Карпат та Передкарпаття. Регіональні проблеми охорони природи. Проблеми дослідження закономірностей формування природних і перетворених ландшафтів для потреб їх раціонального використання та відтворення.

Тематика практичних занять

1. Компонентна структура природно-ресурсного потенціалу Карпат та Передкарпаття.
2. Кліматичні та водні ресурси Карпат та Передкарпаття.
3. Використання мінеральних ресурсів у регіоні Карпат та Передкарпаття.
4. Рослинний і тваринний світ Карпат та Передкарпаття.
5. Визначення та розрахунок рекреаційного ресурсного потенціалу Карпат та Передкарпаття.
6. Визначення рекреаційного навантаження у регіоні Карпат та Передкарпаття.
7. Раціональне використання природних ресурсів Карпатського регіону та Передкарпаття.

5. Місце проведення занять (локація), технічне й програмне забезпечення(обладнання)

Аудиторія №__, навчальний корпус №__ вул. Т.Шевченка, 23 (Дистанційне навчання). Технічне забезпечення та програмне забезпечення навчальної дисципліни: мультимедійне обладнання.

6. Інформація про консультації

Консультації, за потреби, проводяться в час, узгоджений із викладачем.

7. Система оцінювання

Засвоєння студентами теоретичного матеріалу з дисципліни перевіряється усними відповідями на практичних заняттях, співбесідою з лектором та підсумковою самостійною роботою. Завершується вивчення дисципліни заліком.

Розподіл 100 балів між видами робіт

	Семестр III
Відповіді на практичних заняттях	50
Самостійна робота	30
Співбесіда з лектором	20
Всього (залік)	100

Поточна успішність (має 100 балів) складається з балів, отриманих на *практичних заняттях* (має 50 балів), виконаної *самостійної роботи* (має 30 балів) та *співбесіди з лектором* (має 20 балів).

Загальний бал на практичних заняттях (має 50 балів) обчислюється за формулою:

$$x = \frac{A}{n} \cdot \frac{K}{5},$$
 A – сума усіх поточних оцінок за чотирибальною шкалою при вивченні змістового модуля, включаючи оцінки «2», n – кількість цих оцінок (не менше 5; якщо $n < 5$, то загальний бал за усні відповіді на практичних заняттях=0), $\frac{A}{n}$ – середня оцінка за усні виступи, K – кількість балів, відведених на практичні заняття. Кількість балів x заокруглюють до цілих.

Кількість балів, що виставляється за практичне заняття враховує: усне опитування студентів на занятті, знання теоретичного матеріалу, вміння вирішувати ситуаційні задачі. Облік успішності за усні виступи на практичних заняттях студентів групи ведеться за **чотирибальною** шкалою.

Підсумкова самостійна робота (має 30 балів) передбачає виконання описових і тестових завдань з навчальної дисципліни. Сумарна кількість балів, виділених на оцінку самостійної роботи, виводиться шляхом оцінки якості виконаних завдань, що включає правильність виконання тестових і повноту розкриття описових завдань.

Співбесіда з лектором (має 20 балів) проводиться в усній формі та передбачає перевірку знань навчального матеріалу, який засвоїли студенти протягом семестру та матеріалу, який винесений на самостійне опрацювання.

Отже, залікова оцінка за семестр є сумою оцінок одержаних на практичних заняттях, за самостійну роботу та співбесіду з лектором. Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

Залік за талоном №2 і перед комісією проводиться в усній формі з оцінюванням за стобальною шкалою.

8. Політика дисципліни

Студент зобов'язаний відвідувати заняття, самостійно виконувати всі види роботи. Якщо студент з поважних причин не зміг вчасно відвідувати заняття і виконувати згідно плану завдання, тоді він, у індивідуальному порядку та в погоджений з викладачем час, виконує і здає підготовлені завдання, що охоплюють матеріал пропущених тем. Студент дотримується політики академічної доброчесності. Якщо викладач виявить плагіат, то не зараховує роботу.

10. Рекомендована література та інформаційні ресурси

1. Гнатів П.С., Хірівський П.Р, Зинюк О.Д. та ін. Природні ресурси України: навч. пос. Львів: Камула, 2012. 216 с.
2. Данилишин Б.М. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України. К.: РВПС України, 1999. 716 с.
3. Заставний Ф.Д. Фізична географія України. Львів: Обласний інститут освіти, 1996. 231 с.
4. Клименко В.Г., Фенько О.П. Фізична географія України: навч. пос. для студентів-географів. Харків, 2013. 96 с.
5. Коротун І.М., Коротун Л.К., Коротун С.І. Природні ресурси України: навч. посіб. Рівне: ПРИНТ ХАУЗ, 2004. 192 с.
6. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України: підручник. К.: Знання, 2006. 511 с.
7. Мельник Л.Г. Основи стійкого розвитку: навч. посіб. Суми: ВТД “Університетська книга”, 2006. 383 с.
8. Микула О.Я., Ступень М.Г., Персоляк В.Ю. Кадастр природних ресурсів: навч. посіб. Львів: “Новий Світ-2000”, 2006. 272 с.
9. Надточій П.П., Мислива Т.М. Охорона та раціональне використання природних ресурсів і рекультивация земель: навч. посіб. Житомир: Видавництво “Державний агроекологічний університет”, 2007. 420 с.
10. Покоłodна М.М. Рекреаційна географія: навч. посіб. Х.: ХНАМГ, 2012. 275 с.
11. Руденко В.П. Географія природно-ресурсного потенціалу України: підручник. Чернівці: “Зелена Буковина”, 1999. 568 с.
12. Термена Б.К., Літвіненко С.Г. Охорона та раціональне використання природних ресурсів: навч. посіб. Чернівці: Книги – XXI, 2005. 168 с.
13. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія: нав. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 312 с.
14. Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я.П. Дідуха. К.: Глобалконсалтинг, 2009. 900 с.
15. Червона книга України. Тваринний світ / за ред. І.А. Акімова. К.: Глобалконсалтинг, 2009. 600 с.

Викладач _____

Климишин О.С.

Схвалено на засіданні кафедри екології та географії

Протокол № 2 від 15 лютого 2021 року

Завідувач кафедри _____ І.В. Бриндзя